

INTERVJU: TANJA KRAGUJEVIĆ, pesnikinja

Sanjam druge prostore, kao disanje

Prošlost je lekovita, uvek, kada nije prošla. Opipljivija je od budućnosti. U njoj su zrna pouke, nade.

Književna opština Vršac, u poznatoj biblioteci KOV, objavila je novu zbirku pesama Tanje Kragujević (1946), pod naslovom „Hleb od ruža”. Svoj pesnički prvenac pečatila je u dvadesetoj godini, u kolekciji „Prva knjiga” Matice srpske (1966). Od tada je štampala još šesnaest zbirki. Od 1993. godine autor je KOV-a, gde je objavila sedam knjiga poezije, malih eseja i lirske proze. Živi u Zemunu, i kako voli da kaže – okrenuta Dunavu.

Knjiga „Hleb od ruža” ima četiri tematska ciklusa: Među trepavicama, Mesec od peska, Zanos svetlosti, Sećanje svile i Everglade.

Mnoge vaše pesme su u šiframa. Kako se dolazi do ključa šifrnika?

Josif Brodski, negde piše da se u pesniku katkad reči talože, kao i iskustva. Sediment su, koji isijava. Verujem da su reči multipolarne, dotiču različita iskustva, i za njih se uvek drugačije vezuju. Za poeziju zato, gotovo, da ne važe jezičke formule. Ona ne

reprodukuje, već stvara – melodiju i šifru svoje stvarnosti. Verbalni pejzaž, stoga, sadrži i moć onoga što su upamtile, i čaroliju onoga što su zamislile poetske reči. Čitaocu daruju i citat realnosti, ali i refleksiju, stvarno, i imaginarno – a tu je već ugrađena i njegova vlastita šifra odgonetanja.

Da li stihovi: „Vlasnik sam putnih kovčega / onih koji ne putuju”, govore o našoj sirotinji, prinudnom zatvoru, jer zbog nemaštine nigde ne možemo da putujemo?

„Zaboravila sam da putujem” – napisala sam u svom malom eseju vršačke knjige, još 2003, i dodala: „Zvuči kao bolest, nedostatak, nemanje”. Sanjam druge prostore, kao disanje. Dala sam tada sebi čak i izmišljeno ime – Tunuma. Liči mi na lutanje. Na slobodu. Putujem, jezicima na kojima čitam. I onim, kojim pišem. U zbilji sam kao slepi putnik čarter leta, koji jedva raspozna natpise i putokaze, uveliko izmenjene stvarnosti.

U knjizi ima i optimizma: „A usred havarije / evo i praznika”. Vidi li se izlaz iz tunela?

Deca i anđeli – sred svega izmišljenog – u vozovima i tunelima mojih pesama, „istinski se ljube”. Bacaju na perone mrvice te sreće, kao fusnote, za dalji tekst te nepatvorene sreće. U zbilji, u tunelima smo bez ovih sjajnih, uputnih zvezdica – u vizijama izumitelja sreće, koje, često, predugo traju za jedan stvarno mogući poljubac realija i snova.

Iz surove sadašnjosti, često se beži u prošlost. Sećanje na prošlost postaje lek od sadašnjosti?

Prošlost je lekovita, uvek, kada nije prošla. Opipljivija je od budućnosti. U njoj su zrna pouke, nade. Jer živelo se, volelo, gradilo, opstajalo, u enigmama različitih epoha, i pre nas. Prošlost koja ne može biti zaboravljena, zaliha je pametnih knjiga, i prisnih zagrljaja, koje ne nalazimo uvek na ekranima pametnih sprava. Gotovo nigde, sem u listanjima zbiljskih tragova, u analima duše.

Pesniku je dovoljan „obed od jednog cveta”. Ali, šta da rade oni koji ne umeju da zamišljaju cvetni ručak – hleb od ruže?

Udahnite miris jesenjeg zraka – umesto vibracija mreže. Pogledajte te leteće ribe talasa nad vodom, koje još uvek ima ova planeta, čak i vaš zavičaj. Upamtite ime suseda. Recite neku reč psu lotalici. Kupite ruzmarin, morsku so, napravite svoj hleb. Neko će već doći na večeru. Možda, kao homo dupleks, otkrijete da upravo vi čuvate taj tajni plamen, što se u stihijama svakodnevlja, i svega obećanog, od vas odmetnuo, ili u vama skrio. Kao pritajeni taoista, osetite tu veličajnu, regenerišuću snagu, koju podupire minijaturnost. Dovoljno je imati u vidu bozon! Trag zvezde, ili nevidljive galaksije, što podržavaju kruženje koje nas čini mogućim u univerzumu. I prah je, negde i nekada, podupirač i lek. Istrunjeni cvet noćurka, ili srećan slučaj, koji preživi katastrofu. Oker i zlato, gustina i prozračnost nepremerivog, dok šetate, i sa nekim delite taj jedini ručak – etar, disanje. Nutarnju ružu. Predviđate i vreme kada će u izlozima knjižara stajati samo po jedna knjiga. Da li će to biti neka sveta knjiga, koja će zameniti sve ostale, ili slutite kraj izdavaštva?

Jedna knjiga, nije premali broj. Ukoliko je stvarna. Knjige se umnožavaju čitanjem. Šaputanjem, ako hoćete. Prizivam, u stvari, tu vrstu bliskosti, u kojoj se možete obratiti nekom, ozareni saznanjem, otkrićem smisla. Otkrićem – drugog. Rastvorena knjiga prevazilazi jednu stranicu, podrazumeva dve: pisanje i čitanje, priču koja ima odgovor, drugu priču. Ako ta knjiga preživi, preživeće – gotovo sve.

Pominjete sedmokratu Žiču. Od čijih pogleda nas štiti „sedam žičkih kruna“?

Pismo, pisanje, najdemokratskija je stvarnost koju znam. U njoj je sve otvoreno – čitanju, tumačenju, zavođenju i odbrani, otrežnjenju, plodenju značenja, lirskom disputu, vrhunskom uživanju. Nevrednost tu propada sama. Duhovna sabranost, „sedam žičkih kruna“, ali i poezija, zaštitni su znak naše ugrađenosti u zajedništvo sveta – i krov za naše rasutosti. Ispratiti nekog na put, a reći samo jednu reč – lisje, onu, Radičevića, Crnjanskog, Ristovića, isto je što i gajiti manastirsku lozu, živi končić nade, suprotnost zaboravu. Put kući.

Kakva je uloga poezije u današnjem, ovako ubrzanom, svetu?

U poeziji iznova otkrivamo stvarnost svih stvarnosti – ono na čemu se opstaje, što drži na okupu, i odiže vidik. Polivalentna je, moćna, starinska i moderna, dekodeer svih frekvencija vremena – otkrivalačka, osvešćujuća, i tvoračka. Saglasje bunta i nežnosti. Višestruka opismenjenost. Kutija svih kutija. Kovčežić jezika, i etarskih mirisa, duše.

Živite u Zemunu. U kojoj meri vam ova reka donosi smirenje i inspiraciju?

Nikada neću zaboraviti dostojanstvo šetnji svih koji su dolazili na Dunav, po kap okrepe i mira, u vreme bombardovanja. Dunav je reka snage, pamćenja, leksikon vetrova i priča. Kao što su i zemunske fasade, bašte. Gledam moćne platane, stabla ginka, veslače, jedra, i mislim – prebrodićemo buru. Kao ljuska, na talasu, čunčić je otkrića, svetlosti, beskonačni mir.

Zoran Radisavljević